

EURÓPA V MIOCÉNNOM OBDOBÍ TREŤOHÔR

Miocén je epochou kenozoika a spolu s pliocénom tvoria neogénu epochu (23,8 – 2,6 miliónov rokov) označovanú ako mladšie treťohory. Na začiatku miocénu prevládalo teplé vlhké podnebie, pričom vrchol oteplenia nastal v jeho strede, keď teplota ovzdušia bola o 7 – 9 °C vyššia než v súčasnosti. Koniec miocénu pred 5 miliónmi rokov znamenal postupné ochladzovanie. V rozsiahlych oblastiach sveta sa rozprestierali rozličné typy krajiny, pričom najrozšírenejšími boli subtropické močiare a stepi. Vegetácia v miocéne bola skoro na rovnakom stupni vývoja ako je dnes. Svoj najväčší rozvoj dosiahli krytosemenné kvitnúce rastliny, ktoré panujú suchozemskej flóre dodnes. Veľkým rozmachom však prešli aj nahosemenné borovicorasty, dominujúce najmä v chladnejších oblastiach sveta dodnes. V období mladších treťohôr okrem fauny bezstavovcov, ktorá sa stala určujúcou pre stratigrafiu a zaznamenávanie klimatických zmien, už vládli svetu vtáky a cicavce. Koncom epochy nastupuje na scénu človek, presnejšie jeho prapredok australopitek.

V epoche neogénu bola Európa už sformovaná tak, ako ju poznáme dnes. Doznievajúce tektonické pohyby alpínskeho vrásnenia však spôsobili, že mnohé suché časti dnešného svetadielu ležali pod morskou hladinou a naopak niektoré súčasné morské dno tvorili pevninu.

V miocénnom období vytváralo

mohutné horstvo Západných Karpát jeden obrovský ostrov v mori. Vnútrokontinentálne more zaberalo dnešné Slovensko, Maďarsko, Rumunsko, Moldavsko, západnú Ukrajinu a juhovýchodné Poľsko. Prenesením vtedajšieho obrazu Slovenska do súčasnosti by územia Bratislavy, Nítry, Prievidze, Banskej Bystrice či Michaloviec ležali pod morskou hladinou, kým teritóriá Komárna, Žiliny či Prešova by tvorili súčasť karpatského ostrova. Následnými miocénnymi udalosťami sa „slovenský ostrov“ Karpát začal postupne lámať. Medzi dvíhajúcimi sa starými jadrovými pohoriami: Strážovské vrchy, Žiar, Tribeč, Malá a Veľká Fatra, Tatry, Nízke Tatry a inými, vznikali vnútrohorské depresie, dnešné kotliny – Hornonitrianska, Turčianska, Žilinská, Podtatranská a ďalšie. V konečnom štádiu vývoja karpatskej geosynklinály sa aktivovala sopečná činnosť. Na mnohých miestach, v priestore s oslabenou zemskou kôrou, došlo k prieniku horúcej magmy na povrch a etapovitej tvorbe vulkanických pohorí: Vtáčnik, Štiavnické vrchy, Kremnické vrchy, Poľana, Pohronský Inovec, Javorie, Slánske vrchy, Vihorlat. Nasledujúca morská regresia spôsobila, že „slovenské“ mladotreťohorné more zaniklo a na jeho mieste zostali iba zvyšky v podobe vysladzujúcich sa jazier.

V dôsledku regionálnych pohybov a ústupu mora sa v priebehu miocénu vytvorili vo viacerých oblastiach strednej Európy ideálne podmienky pre vznik uhlia. Vo vlhkom a teplom prostredí sa vyvinuli rozsiahle močiare a močiarné lesy, ktorých rastlinný kryt sa postupne menil na rašelinu a následne na hnedé uhlie. Treťohorné uhoľné sloje spodnomiocénných močiarov sú známe z nemeckého Porýnia, mosteckej panvy v Čechách, modrokamenskej panvy na Slovensku a salgótarjánskej panvy v Maďarsku. K najmladším európskym ložiskám uhlia patria sloje handlovsko-nováckej panvy na hornej Nitre z rozhrania stredného až vrchného miocénu.

Rekonštrukcia Európy v miocénnom období mladších treťohôr.

Otázka: Na akom stupni rozvoja bola flóra v miocéne?